

SPECIMINA PHILOLOGIAE SLAVICAE

Begründet von
Olexa Horbatsch und Gerd Freidhof
Herausgegeben von
Gerd Freidhof, Peter Kosta, Holger Kuße
und Franz Schindler

Band 120

**Jana Hoffmannová
Olga Müllerová**

**Dialog
v češtině**

VERLAG OTTO SAGNER · MÜNCHEN

1999

Verlag Otto Sagner, München 1999.
Abteilung der Firma Kubon und Sagner, München.
Druck: Völker und Ritter GmbH, Marburg/Lahn.

ISBN 3-87690-703-9

ISSN 0170-1320

Obsah

Předmluva	5
I.	
O. Müllerová: O jazykovém přizpůsobování partnerů v dialogu	9
O. Müllerová: Otázka a odpověď v dialogu	21
O. Müllerová: Dialog z hlediska počtu účastníků	34
O. Müllerová: Čeština v současné mluvené komunikaci	40
O. Müllerová: Dialog a konflikt	55
O. Müllerová: Spolupráce a konflikt v dialogu (na materiále české televizní publicistiky)	64
J. Hoffmannová: No já nevím asi tak nák... (K výrazovým prostředkům sémantiky neurčitosti a nejistoty v mluveném textu)	71
J. Hoffmannová: "Řeč očí" v konverzační analýze a interakční sociolingvistice	84
J. Hoffmannová: Funkce a významy výrazu <i>prosim</i> v mluveném dialogu	91
O. Müllerová: Výskyt a funkce slova <i>no</i> v českých textech prostě sdělovacího stylu	99
J. Hoffmannová – O. Müllerová: Míšení spisovných a nespisovných prostředků v českých mluvených projevech	107
J. Hoffmannová – O. Müllerová: Interference češtiny a slovenštiny v mluvené komunikaci	120
II.	
J. Hoffmannová: Normy fatické komunikace	126
O. Müllerová: Problémy vedení dialogu v televizi	134
J. Hoffmannová: Projevy taktu (a beztaktnosti) v televizních rozhovorech	146
J. Hoffmannová: Zdvořilost a porozumění	154
O. Müllerová: K problematice vzájemných transformací psaného a mluveného textu	161
J. Hoffmannová: Interview: mezi mluveným a psaným textem	171
J. Hoffmannová: "Členicí signály" v komunikační struktuře pracovní porady	186
O. Müllerová: Podmínky úspěšnosti rozhovoru jako metody sociálně-psychologických výzkumů	199
J. Hoffmannová: "Napovídání", "přítakávání" a další strategie překonávání komunikačních bariér	205
O. Müllerová: Komunikace při nakupování z hlediska sociálně-psychologického	226
O. Müllerová: Mše jako dialog	240
J. Hoffmannová: Dopis jako text, metatext a kontext	251

Olga Müllerová – Jana Hoffmannová: Dialog v češtině

Předmluva

Obě autorky této publikace se po léta soustavně zabývají výzkumem dialogu a mluvené komunikace. Z jejich společné dílny také vyšly knihy *Mluvená čeština v autentických textech* (s E. Schneiderovou, Praha 1992), *Kapitoly o dialogu* (Praha 1994) a *Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách* (s J. Zemanem, Praha 1998); k nim je třeba přidat sólovou monografii O. Müllerové *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba* (Praha 1994) a rovněž starší monografii téže autorky *Komunikativní složky výstavby dialogického textu* (Praha 1979), kterou nakladatelství Otto Sagner (Mnichov) přetisklo v r. 1997. Kromě toho autorky publikovaly řadu studií a statí v českých i zahraničních odborných časopisech a sbornících. Účelem následujícího souboru je soustředit tyto příspěvky a zpřístupnit je zejména zahraničním bohemistům a slavistům, pro které jsou někdy těžko dosažitelné.

První část publikace obsahuje příspěvky věnované různým tématům z teorie dialogu, některým speciálním prostředkům mluveného diskurzu (verbálním i neverbálním) a současné situaci mluvené češtiny. Druhá část zahrnuje statí zaměřené na různé typy dialogů a na dialog v různých komunikačních sférách (např. v běžné konverzaci, při odborném dorozumívání, v masmédiích aj.). Speciální téma představuje v této části vztah mluveného dialogu a psaného textu. V zájmu homogennosti celého svazku byly i ty příspěvky, které byly původně zveřejněny v jiných jazycích, zařazeny v české verzi.

Iniciativa k vydání tohoto souboru vyšla od prof. dr. Gerda Freidhofa z Univerzity J. W. Goetheho ve Frankfurtu nad Mohanem. Uvítaly jsme jeho návrh a vděčíme mu za spolupráci při realizaci tohoto záměru. Jemu i ostatním kolegům-slavistům z Frankfurtu děkujeme za trvalý zájem o výsledky naší práce.

Jednotlivé statí přetištěné v této knize byly původně publikovány takto (české lingvistické časopisy jsou označovány zkratkami: SaS = Slovo a slovesnost, NŘ = Naše řeč):

I.

O. Müllerová: O jazykovém přizpůsobování partnerů v dialogu. NŘ, 61, 1978, 57-68.

O. Müllerová: Otázka a odpověď v dialogu. SaS, 43, 1982, 200-212.

O. Müllerová: Dialog unter dem Gesichtspunkt der Anzahl seiner Teilnehmer. In: Dialoganalyse IV. Referate der 4. Arbeitstagung Basel 1992, Teil 1. Tübingen: Max Niemeyer Verlag 1993, 103-109.

O. Müllerová: Čeština v současné mluvené komunikaci. In: Přednášky z 33. běhu Letní školy slovanských jazyků, UK Praha 1992, 25-41.

O. Müllerová: Dialog a konflikt. SaS, 52, 1991, 245-255.

O. Müllerová: Cooperation and Conflict in Dialogue. On Material of Czech TV publicism. In: Dialoganalyse V. Proceedings of the 5th Arbeitstagung Paris 1994. Tübingen: Max Niemeyer Verlag 1997, 469-475.

J. Hoffmannová: On the means of expressing vagueness and uncertainty in Czech discourse. In: The Syntax of Sentence and Text. Ed. S. Čmejrková - F. Štícha. J. Benjamins, Amsterdam-Philadelphia 1994, 219-235.

J. Hoffmannová: "Řeč očí" v konverzační analýze a interakční sociolingvistice. In: Štylistika neverbálnej komunikácie. Pedag. fakulta Univ. Komenského, Bratislava 1997, 86-93.

J. Hoffmannová: Funkce a významy výrazu *prosím* v mluveném dialogu. NŘ 76, 1993, 75-82.

O. Müllerová: Výskyt a funkce slova *no* v českých textech prostě sdělovacího stylu. Stylistyka, 4, 1996, 222-229.

J. Hoffmannová – O. Müllerová: Smešenie literaturnych i neliteraturnych komponentov v ustnych vyskazyvanijach na češskom jazyke. In: Jazyk - kul'tura - etnos. Nauka, Moskva 1994, 13-26.

J. Hoffmannová – O. Müllerová: Interference češtiny a slovenštiny v mluvené komunikaci. In: Česká slavistika. Slovanský ústav, Praha 1993, 311-316.

II.

J. Hoffmannová: Normy fatické komunikace. Český lid 84, 1997, 245-251.

O. Müllerová: Problémy vedení dialogu v televizi. NŘ, 77, 1994, 73-85.

J. Hoffmannová: Projevy taktu (a beztaktnosti) v televizních rozhovorech. SaS 55, 1994, 194-201.

J. Hoffmannová: Zdvořilost a porozumění. In: Kształcenie porozumiewania sie. Uniwersytet Opolski, Opole 1994, 69-78.

O. Müllerová: On Mutual Transformations between Spoken and Written Text. In: The Syntax of Sentence and Text. Ed. S. Čmejrková/Fr. Štícha. Amsterdam/Philadelphia : J. Benjamins 1994, 247-258.

J. Hoffmannová: Interview: mezi mluveným a psaným textem. NŘ 75, 1992, 57-71.

J. Hoffmannová: "Gliederungssignale" in der Kommunikationsstruktur der Arbeitsberatung. *Linguistica* 12, ÚJČ ČSAV, 1985, 57-70.

O. Müllerová: Podmínky úspěšnosti rozhovoru jako metody sociálně-psychologických výzkumů. In: *Kształcenie porozumiewania się*. Opole 1994, 265-271.

J. Hoffmannová: "Podskazyvanije", "poddakivaniije" i drugije vidy strategii preodolenija kommunikativnych bar'erov. V tisku, sb. *Jazyk jako prostředek translace*, Moskva.

O. Müllerová: Komunikacija v procesi kupivli (socialno-psychologičnij aspekt). In: *Funkcionuvannja i rozvitok sučasnych slovjanskich mov*. Institut movoznavstva. Naukova dumka, Kiiv 1991, 148-163.

O. Müllerová: Mše jako dialog. V tisku. *Sborník Univ. Opole*.

J. Hoffmannová: Dopis jako text, metatext a kontext. In: *Text a kontext*. PF UPJŠ, Prešov 1993, 153-161.

Děkujeme všem majitelům autorských práv (redakcím, nakladatelům a dalším institucím), že nám laskavě umožnili naše příspěvky v této publikaci přetisknout.

Praha, červen 1998

autorky